

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

9. An Statutum, seu lex prohibens ne bona stabilia alienentur in Ecclesias,
& personas Ecclesiasticas sit licitum? Ex part. 6. tractat. 3. res. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Sup. hoc in
duabus præ-
cedentibus
Resol. & in
aliis earum
primarum
annotat.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Pereira de *manu Regia part. 2. cap. 67. num. 9. & seq.* ratione publicæ utilitatis, cum oporteat bona illa relictæ & conseruari pro defensione Reipublicæ, & pro subeundis tributis, quæ Ecclesiasticis personis nequeunt imponi. Deinde hoc pactum dominus directus in concessione emphyteutis licite apponere potest: ergo & Respublica, & tandem, quia in tali statuto tollitur Clericis solum id, quod tanquam ciuibus illis competit, ergo non erit contra libertatem Ecclesiasticam, quæ solum versatur in his, quæ Clericis, vel Ecclesiis competunt, quatenus tales sunt, non autem quatenus ciues.

2. Verum mihi displicet his temporibus hanc opinionem typis mandatam fuisse à viro tam docto, vt reuera Pereira est, cum fuerit reprobata à SS. Domino nostro Paulo V. & Paulus Seruita cum rationibus adductis à Pereira simile statutum impositum defendebat, vt patet apud Iulium Rosso in *respons. ad M. Anton. Capellam part. 4. cap. 1. & seq.* Valenzuelam in *defens. cens. Pauli V. part. 3.* Bertran. de Gueuarra in *propugn. libert. Eccl. assert. 2. §. 6.* Theologos Religionis Seruitæ in *defens. cens. Pauli V. c. 7.* Maynardum de *privileg. cler. p. 2. art. 22. n. 52.* Antonium Bouium in *respons. ad Paulum Seruitam part. 3.* Fagnanum de *iust. cens. Pauli V. part. 3.* Anastasium Germonium in *assert. immunit. Eccl. cap. 7.* Vgolinum in *respons. ad Iuriscons. Gymnasij Patavinæ cap. 6.* respondentes ad argumenta, quæ Paulus Seruita, & nouissime Pereira pro tali statuto adducunt, & cum Paulus Seruita adduceret pro defensione huius sententiæ statutum Regni Portugallie, de quo loquitur Pereira, supradicti authores respondent statutum Portugallie iustificari ex priuilegio Pontificis, & Concordatis; & tamen Pereira, his non obstantibus, vult illud defendere in terminis iuris communis, quod minimè admittendum est, cum sit aperte contra immunitatem Ecclesiasticam.

3. Sed non grauabor hic apponere verba aliquorum Doctorum ex supradictis, & ideo Antonius Bouius *ubi supra ad argum. 10. fol. mibi 42.* sic asserit. [In Portogallo vi sono simili leggi, ma fatte di concordia col Clero e di consenso del Papa. Vegghasi Francisco Celio nel trattato de immunitate Ecclesiastica nel fine, che riferisce trà l'altre leggi che hauea fatto Alfonso III. ancora questa, e racconta che percio ne fu scomunicato de Honorio III. e tutto il Regno interdetto, sin che poi ne fu assoluto e si fecero d'accordo con questi Ecclesiastici alcuni articoli che furono dal Papa approbati, e dice questo Autore d'auer egli stesso veduto le Bulle Apostoliche, e dice il luogo doue si conseruano. Iulius Rosso *loc. cit. ad argum. 27.* sic ait. [In Francia se fu fatta tal legge, fu fatta co'l consentimento della santa Sede si come anche ne Regni di Portogallo.] Fagnanus *ubi supra fol. mibi 81.* sic ait. Legem verò Regni Lusitanie cum san& memor. Clemens IV. compertam habuisset, ad Regem protinus literas dedit, vt correctione non expectata eam reuocaret. Imò Francisc. Cælius *tract. de immunit. Eccl.* scriptum reliquit, Regem Alphonsum similem in dicto Regno legem condidisse, ac propterea ab Honorio III. fuisse excommunicatum, ac Regnum interdictum, posteaque ipsum absolutum intis cum Clero conuentionibus, quas ait fuisse postea à Summo Pontifice approbatas, sequæ Apostolicum eius vidisse diploma. Ita Fagnanus, & Anastasius Germonius in *assert. libert. Eccl. cap. 7. fol. mibi 73.* cum Collegio Bononiensi in *respons. pro libertat. Eccl. num. 39.* Igitur in Pontificio diplomate debebat Pereira legem illam Lusitanam fundare, & non in iure communi: fundamenta vero nostræ sen-

tentiæ videbis apud citatos Doctores, quæ ex sacris Canonibus, & aperis rationibus illam acerrimè defendunt; nec aliter potest sustineri. Vide omnes Canonistas in *cap. fin. de immunit. Eccl. in 6.* Dicendum est igitur, tale statutum esse contra immunitatem Ecclesiasticam, quia in illo sunt nominati Clerici & Ecclesia, vt in *seq. resol.* videbimus; tum etiam, quia si non essent nominati, disponderet super pertinentibus ad iurisdictionem Ecclesiasticam, ac etiam, quia forma non potest impleri sine magna difficultate, ideo præter citatos Doctores, & præcipuè Maynardum de *privileg. Eccl. part. 2. art. 22. num. 61. & seq.* Collegium Bononiense in *respons. pro libert. Eccl. num. 13. & 14.* Aponte in *respons. pro cens. Venetæ fol. 83. & seq. 93. vsque ad 98.* hanc sententiam reprobat Zabarella, quem citat & sequitur Corneus *vol. 3. conf. 64. num. 4.* Lapus *allegat. 92. num. 7.* & ibi Mandosius Felinus in *cap. Ecclesia S. Mariae de constit. num. 86.* Syluester *ver. immunitas 2. num. 5.* Laderchius *conf. 103. num. 1. 2. & seq.* cum aliis communiter. Igitur dum superioris licentia requiritur, ab eo omnis pendet contractatio, & sic nullo modo libera; ergo est contra libertatem Ecclesiæ.

RESOL. IX.

An statutum seu lex prohibens ne bona stabilia alienentur in Ecclesias, & personas Ecclesiasticas sit licitum?
Ex part. 6. tract. 3. Resol. 1.

§. 1. **C**um pars quinta meorum Resolutionum Moralium ex editione Lugdunensi penes Laurentium Durand hoc anno 1639. iterum post quatuor menses excussa fuisset Venetiis apud Franciscum Babam, post Resolutionem tertiam, Tractatus primi fuit ab Auctore Anonymo apposita quedam Additio, in qua contra me insurgens ad propositam quæstionem affirmatiuè respondet, nixus auctoritate Riccardi de Saliceto, Barbatij, Baldi, Molinæ, & aliorum.

2. Possit hæc opinio probari. Primò, quia similia statuta conceduntur intuitu boni communis, & ob publicam utilitatem: ergo comprehendunt etiam Clericos, qui illa seruare tenentur, vt ex multis tradit Castillo, Sotomaior de *Tertius. tom. 7. cap. 8. num. 25.* & Moscoso in *allegat. pro ciuitate Panormis. art. 1. num. 13.*

3. Secundò, quia sicut ex pacto, & ex testamento possunt conuenire priuati pro eorum interesse, ne bona in Ecclesias alienentur, ex *l. fin. C. de pact. inter empr. & vendit.* Ita & Princeps pro iure sui vniuersalis dominij, & interesse Reipublicæ idem poterit constituere: nam de pacto ad statutum valet argumentum, ex *l. fin. C. de fideiuss.*

4. Tertio, quia validum est statutum, quod ingreditur Monasterium non succedat, teste Bartolo *in l. final. num. 6. C. de pactis.*

5. Quarto, quia aliud est statuere super bona Ecclesiis acquisita, aliud super bonis acquirendis, seu non acquisitis: super quibus licitum est Principibus statuere, ex Baldo in *c. qua in Ecclesiis, num. 8. de constit. & aliis.*

6. Quintò, quia ex frequenti translatione bonorum in Ecclesias ita minuuntur vires Reipublicæ, vt in breui timendum sit, ne tuendo imperio non sufficiant.

7. Sextò, & in hoc argumento maximè se fundat noster Lucifugus Additionator: quia ita seruatur in Regno Gallie, vbi Clerici non possunt acquirere bona immobilia abique amortizatione, & dispensatione sextum.

satione. Principis. Idem in Regno Portugallie. Idem in Dominio Veneto; cum hac tamen moderatione, vt infra biennium bona donata, vel testamento relicta tenentur Ecclesiastici ponere extra manum, & alienare. Et tandem obseruat idem seruari in Brabantia, & Germania.

RESOL. X.

Proponuntur fundamenta pro negativa sententia. Et deducitur, an dictum statutum sit contra sacros Canones, & illud promulgantes, & obseruantes sint violatores libertatis Ecclesiasticae, & incidam in censuram Bullae Cenae: Ex part. 6. tr. 3. Ref. 2.

§. I. Sed his minimè suffragantibus dictum statutum esse contra Sacros Canones; & illud promulgantes, & obseruatores esse violatores libertatis Ecclesiasticae, & in censuras Cenae incidere omnino dicendum est. Probatum primò, quia statutum prohibens Ecclesiis, & piis causis, personisque Ecclesiasticis, id quod eis competit ex privilegio dato, vel à Romanis Pontificibus, vel ab Imperatoribus, est contra libertatem Ecclesiasticam: sed statutum de quo loquimur est tale; ergo, &c. Maior patet ex communi Doctorum sententia; ita docet Hostiensis in cap. final. de reb. Eccles. non alienand. Innocentius in cap. noueris, num. 2. vers. his igitur, de sentent. excommunicat. & ibi Ioan. Andreas num. 2. Panotmitanus in cap. Ecclesia Sanctae Mariae de constitut. num. 23. & ibi Felinus num. 69. Decius num. 6. Barolus in l. filius familias, §. Dini il. 2. num. 12. ff. de legat. 1. & in l. eunctos populos, n. 29. C. de summa Trinitate. Baldus in l. privilegia, num. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Lucas de Peña in l. 21. numero 5. C. de nauib. non excus. lib. 11. Cagnolus in l. final. C. de pactis, num. 186. Bertrandus lib. 1. consil. 50. num. 2. Ioannes Lupus tract. de libert. Eccles. part. 2. quest. 10. num. 12. & 16. Lapsus alleg. 91. num. 2. in fin. Grammaticus decis. 109. num. 13. & alij.

1. Quod autem hoc statutum (vt in minore argumenti supponitur) tollat privilegium concessum Ecclesiae & Clericis à Deo, à iure Canonico & Ciuili, probatur. Et iure quidem diuino: quia Deus, cuius intuitu donatur Ecclesiis, & qui rerum omnium verus est & proprius Dominus, ex l. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rer. domin. & apud quem est verum dominium super omnem Creaturam, cum sit creator omnium, vt explicat Petrus Cardinalis Bertrandus tract. de origin. iurisdict. quest. 4. n. 13.) omnia in vsum hominum concessit, l. in pecudum, ff. de vsur. l. 2. ff. de stat. homin. idem Bertrandus praescripto loco, num. 17. vers. sic reseruat; cum ab hac Dei liberali concessione Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae non reperiatur excepta, necesse est fateri, eas hoc quoque Dei beneficio ex diuina concessione & largitione proueniente vti debere.

3. Iure etiam Canonico particulariter Ecclesiae, Ecclesiasticaeque personae privilegiatae reperiuntur, cap. futuram Ecclesiam, & cap. videntes 12. quest. 1. vbi Urbanus Papa idoneam rationem reddit; cur oportuerit Ecclesiis praedia donare, & semel donata inuolubiliter retinere; quia videlicet plus vtilitatis conferri poterat fidelibus, si haereditates & agros, quos prius vendebant, traderent ipsis Ecclesiis habendos, vt ex fructibus eorum fidelibus prouideretur, quam si solum pretium consignarent.

4. De iure ciuili exploratum est, licere vnicuique relinquere Ecclesiis & Ecclesiasticis personis quantum bonorum etiam immobilium optauerit l. 1.

& l. generali, & l. in bembus la 2. & l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. quod ad eum verum est, vt frequentia extent antiquitatis exempla: vnde constat inuitari solitos fideles ad dandum Ecclesiis, & principes saeculares laici legibus constituisse, vt collata aeterna firmitate roborentur: nam ommissis caeteris lib. 3. Legum VVifigoborum, tit. 1. l. 1. sic constitutum extat. Quaecumque res Sanctis Dei Basilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium cognationes collatae reperiuntur, vtiue ac potentialiter pro certo censemus, vt in earum iure, irrenocabili modo, legum aeternitate firmentur, Haec ibi. Ergo cum hoc statutum prohibeatur Clericis, id quod eis de iure diuino, Canonico & Ciuili competit, esse contra libertatem Ecclesiasticam dicendum est.

RESOL. XI.

Fundamentum secundum. Et inferitur posse iudices Ecclesiasticos cogere laicos in statuentes, vt declarent, quod in huiusmodi statutis non comprehenduntur Clerici, neque Ecclesia. Et docetur, quod statuta laicorum quamuis fauorabilia non ligant Clericos, neque Ecclesiam: Ex part. 6. tract. 3. Ref. 3.

§. 1. Probatur secundò, Quia communis Doctorum opinio est, quod statutum Laicorum prohibens alienationem bonorum in forenses & non subditos, non comprehendat Ecclesias & Ecclesiasticas personas, & quatenus comprehenderet non valeat, quia esset contra Ecclesiasticam libertatem: ita quod ex defectu voluntatis Ecclesiae & personae Ecclesiasticae non comprehendantur in statuto; quia non praesumitur statuentes voluisse in generali dispositione comprehendere personas, de quibus etiam voluissent, in specie disponere non potuissent: & quatenus etiam illas comprehendissent, statutum non valeat ex defectu potestatis; ita tenuit Oldradus in quadam sua disputatione, quam refert & sequitur Bartolus in l. filius familias, §. Dini, num. 12. vbi Angelus num. 4. Floria de Sancto Petro, num. 11. cum seq. Fulgosius sub num. 6. vers. quid autem si statutum. Alexander n. 11. & 12. & Iason dicit magis communem num. 72. cum seq. vbi licet postea dicat contrariam opinionem veniorem, & disputando defendi posse; tamen num. 82. ait: quod durum & difficile esset obtinere contra opinionem Bartoli; ac propterea opinionem Bartoli consulendo & iudicando esse tenendam; quae est magis communis & fauet Ecclesiae, & idem dicit in Reperit. dicti. §. Dini, num. 107. & 110. Ripa communem dicit num. 81. Claud. Seyssel nu. 27. Ferdinandus Loazes num. 82. & latius Socinus iunior, vbi attestatur de communi num. 166. cum seq. & Ioan. Crocius num. 88. ff. de legat. 1. Et ratio est, quia Principes Laici possunt condere leges de his, quae sunt eorum iurisdictionis; non autem possunt terminos eorum iurisdictionis excedere: & probatur ex cap. si Imperator 96. dist. 1. dum loquendo de Imperatore inquit, si est Catholice & filius Ecclesiae, & non Praesul: & scdit; habet privilegia suae potestatis, quae in administrandis legibus Ecclesiasticis diuinitus consequutus est: postea subiungit; & eius beneficiis non ingratum contra dispositionem caelestis ordinis nihil usurpet. Quid ergo Principes Laici possint legem condere, procedit dummodo non tangat Clericos & Ecclesias, ac eorum bona; & non laedant immunitatem Ecclesiasticam per ea, quae superius dicta sunt, & late tradit Sarpus in consil. 301. Cui primum, vers. vt non mouet, vol. 3. aliàs si vellent ligare Clericos, & Ecclesiasticas

Sup. hoc facillime sup. in tr. 1. Ref. 42. §. 2. prope fin. à vers. Et hac. & in Resol. 118. §. vi. & in Ref. 128. §. Sed ne in fine, & in tr. 2. Resol. 162. §. Ad privilegium cursum in fine, & in Ref. 190. §. Ref. pondeo. prope fine, & in Ref. 195. in fine, & in Ref. 201. & 207. §. Igitur. & in Ref. 214. §. 1. post med. & hic